

Briselē, 2016. gada 13. jūnijā
(OR. en)

9229/16

ECOFIN 469
UEM 215
SOC 333
EMPL 229
COMPET 303
ENV 348
EDUC 204
RECH 195
ENER 211
JAI 459

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
K-jas dok. Nr.:	9143/16 ECOFIN 434 UEM 184 SOC 298 EMPL 194 COMPET 271 ENV 315 EDUC 171 RECH 163 ENER 176 JAI 421 - COM(2016) 346 final
Temats:	Ieteikums – PADOMES IETEIKUMS par Somijas 2016. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Somijas 2016. gada stabilitātes programmu

Pielikumā pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas ir pārskatīts un par ko ir panākta vienošanās dažādās Padomes komitejās, balstoties uz Komisijas priekšlikumu COM(2016) 346 *final*.

PADOMES IETEIKUMS

(...)

**par Somijas 2016. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par
Somijas 2016. gada stabilitātes programmu**

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Komisija 2015. gada 26. novembrī pieņēma Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2016. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2016. gada 17.–18. martā. Komisija, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011, 2015. gada 26. novembrī pieņēma brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Somija bija minēta to dalībvalstu vidū, kurām paredzēts veikt padziļinātu pārskatu. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku. Eiropadome atbalstīja šo ieteikumu 2016. gada 18.–19. februārī, un 2016. gada 8. martā Padome to pieņēma ³. Ņemot vērā to, ka Somijas valūta ir euro un ekonomikas un monetārajā savienībā starp ekonomikām ir cieša savstarpējā saikne, Somijai būtu jānodrošina minētā ieteikuma pilnīga un laicīga īstenošana.
- (2) 2016. gada ziņojums par Somiju tika publicēts 2016. gada 26. februārī. Tajā tika izvērtēti Somijas panākumi attiecībā uz to, kā tiek īstenoti Padomes 2015. gada 14. jūlijā pieņemtie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, un Somijas progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu. Tajā bija ietverts arī padziļinātais pārskats saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu. Komisija 2016. gada 8. martā iepazīstināja ar padziļinātā pārskata rezultātiem. Komisijas veiktā analīze ļāva secināt, ka Somijā pašlaik pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrētāk, būtiski ir risināt jautājumu par to, ka vairāku gadu gaitā apjomā ir pieņemies izmaksu konkurētspējas zudums, kura galvenais iemesls ir darba samaksas pieaugums, kas ilgstoši ir pārsniedzis darba ražīguma pieaugumu, un līdz ar to laikposmā no 2008. līdz 2012. gadam drastiski pasliktinājies tekošā konta stāvoklis. Analīzē ir norādīts arī uz nozīmīgiem vidēja termiņa un ilgtermiņa riskiem saistībā ar jau saspringto publisko finanšu ilgtspēju.

³ OV C 96, 11.3.2016., 1. lpp.

- (3) Somija 2016. gada 14. aprīlī iesniedza savu 2016. gada valsts reformu programmu un 2016. gada stabilitātes programmu. Abas programmas tika izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.
- (4) Attiecīgie konkrētai valstij adresētie ieteikumi iekļauti Eiropas strukturālo un investīciju fondu 2014.–2020. gadam plānošanā. Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013 ⁴ 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerattiecību nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Komisija ir sniegusi papildu informāciju par to, kā tā izmantos šo noteikumu norādēs par to pasākumu piemērošanu, kuri saista Eiropas strukturālo un investīciju fondu efektivitāti ar pareizu ekonomikas pārvaldību.
- (5) Somijas 2016. gada stabilitātes programmā ir norādīts, ka bēgļu ārkārtējā pieplūduma ietekme uz budžetu ir nozīmīga un sniedz atbilstošus pierādījumus par šo papildu budžeta izmaksu tvērumu un veidu. Kā norāda Komisija, 2015. gadā attiecināmie papildu izdevumi veidoja 0,05 % no IKP un pašlaik tiek lēsti 0,2 % apmērā no IKP 2016. gadā. Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkta un 6. panta 3. punkta normas atļauj šos papildu izdevumus, jo bēgļu pieplūdums ir ārkārtas notikums, tā ietekme uz Somijas publiskajām finansēm ir nozīmīga, un tas, ja tiktu pieļauta pagaidu novirze no korekcijas virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķi, nekaitētu ilgtspējai. Tādēļ nepieciešamā korekcija virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķi 2015. gadam ir samazināta, lai ņemtu vērā šīs izmaksas. Attiecībā uz 2016. gadu galīgais novērtējums, tai skaitā par attiecināmajām summām, tiks veikts 2017. gada pavasarī, balstoties uz novērotiem datiem, kurus sniegušas Somijas iestādes.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

- (6) Uz Somiju pašlaik attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa. Komisija 2016. gada 18. maijā saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu publiskoja ziņojumu, jo 2015. gadā Somijas vispārējās valdības parāds pārsniedza atsauces rādītāju (60 % no IKP). Analīzē tika secināts, ka ir uzskatāms, ka parāda kritērijs ir ievērots. Valdība savā 2016. gada stabilitātes programmā plāno nominālās budžeta bilances uzlabojumu līdz -2,5 % no IKP (2016. gadā) un pēc tam līdz pat -1,3 % (2020. gadā). Valdība plāno līdz 2019. gadam sasniegt savu vidēja termiņa budžeta mērķi – deficītu 0,5 % apmērā no IKP strukturālā izteiksmē. Saskaņā ar stabilitātes programmu sagaidāms, ka valdības parāda attiecība pret IKP 2019. gadā sasniegs maksimālo apmēru – 67,4 % no IKP, bet 2020. gadā samazināsies līdz 67,2 %. Makroekonomiskais scenārijs, kas ir budžeta prognozes pamatā, ir ticams. Pasākumi, kas vajadzīgi, lai līdz 2019. gadam sasniegtu vidēja termiņa budžeta mērķi, vēl nav pietiekamā mērā precizēti. Pamatojoties uz Komisijas 2016. gada pavasara prognozi, pastāv risks nedaudz novirzīties no ieteiktās korekcijas 2016. gadā. Secinājums attiecībā uz 2016. gadu nemainītos, ja ārkārtējā bēgļu pieplūduma ietekme uz budžetu tiktu izslēgta no novērtējuma. Ja politika netiks mainīta, pastāv risks, ka 2017. gadā notiks nozīmīga novirze no ieteiktās korekcijas. Tiek prognozēts, ka parāda attiecība pret IKP turpinās attīstīties pa augšupēju līkni, 2017. gadā sasniedzot 66,9 %. Pamatojoties uz stabilitātes programmas novērtējumu un ņemot vērā Komisijas 2016. gada pavasara prognozi, Padome uzskata, ka pastāv risks, ka Somija neievēros Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Tādēļ, lai 2016. un 2017. gadā nodrošinātu atbilstību, būs nepieciešami papildu pasākumi.

- (7) Iedzīvotāju novecošanas un darbaspēka mazināšanās dēļ izdevumi par pensijām, veselības un ilgtermiņa aprūpi palielināsies no 23,1 % 2013. gadā uz 26,9 % no IKP līdz 2030. gadam. Somija 2016. gada janvārī pieņēma pensiju reformu, kuras ietvaros no 2027. gada likumā noteiktais pensionēšanās vecums tiks piesaistīts izmaiņām paredzamajā mūža ilgumā. Sociālie un veselības aprūpes pakalpojumi, kurus nodrošina pašvaldības, veido 10 % no IKP. Tiek prognozēts, ka, ja sistēma netiks reformēta, šie izdevumi ik gadu pieaugs par 2,4 % nominālā izteiksmē un palielināsies kā daļa no IKP. Ir panākta vienošanās par tālejošas administratīvās reformas un veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu jomas pārstrukturēšanas galvenajām sastāvdaļām. Viens no reformas galvenajiem mērķiem ir ilgtspējas plaisas samazināšana (ilgtermiņā) par 3 miljardiem EUR, uzlabojot kontroli pār izmaksām. Tas tiks panākts, integrējot pakalpojumus, lielākus pakalpojumu organizētājus un digitalizāciju. Pirms 2019. gadā var tikt sāкта reformas īstenošana, kā paredzēts plānā, vēl ir nepieciešams izstrādāt detalizētu dokumentāciju un ieviest pārmaiņu vadības plānus. Valdība ir darījusi zināmu, ka 2016. gada beigās tā iepazīstinās ar reformas īstenošanas pasākumiem. Reformas apmēri un saspringtais laika grafiks nozīmē, ka īstenošana būs sarežģīta. Tādēļ ir svarīgi laikus apstiprināt tiesību aktu priekšlikumus.
- (8) Lai atjaunotu Somijas konkurētspēju, ir nepieciešams vairākos veidos uzlabot darba tirgus darbību. Kopumā, kopš 2013. gada beigās tika panākta vienošanās par centralizēti saskaņotu darba samaksu, darba samaksas palielinājumi ir bijuši mēreni. Saskaņā ar vienošanos ikgadējais saskaņojamās darba samaksas palielinājums palēninājās no 1,3 % 2013. gada pēdējā ceturksnī uz 0,5 % 2015. gada ceturtajā ceturksnī. 2015. gada jūnijā sociālie partneri nolēma pagarināt šīs vienošanās termiņu līdz 2016. gadam. Tomēr vēl nav atjaunota darbaspēka darba ražīguma izaugsme, un tādēļ tiek prognozēts, ka nominālās darbaspēka vienības izmaksas palielināsies, tomēr lēnāk. Ir veiktas sarunas par to, lai atjaunotu konkurētspēju izmaksu jomā. Sociālie partneri 2016. gada 29. februārī vienojās par konkurētspējas paktu. Pirms šīs vienošanās īstenošanas ir nepieciešams to iestrādāt atsevišķu sektoru vienošanās tekstā. Konkurētspējas pakts tiks papildināts ar pasākumiem, par kuriem sociālie partneri ir vienojušies, lai nodrošinātu lielāku darba tirgus elastību, un jaunu modeli par darba samaksas pieaugumu, darba samaksu citos sektoros piesaistot darba samaksai, ko ietekmē ārējā konkurence. Ir svarīgi, ka darba tirgus pasākumi tiek īstenoti veidā, kas dod iespēju pilnīgi ievērot sociālo partneru funkcijas.

- (9) Tā kā darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaits samazinās, ir svarīgi palielināt ekonomiski aktīvā darbspēka līmeni. Tam ir nepieciešami pastāvīgi centieni integrēt vecākas strādājošās personas, jauniešus, ilgtermiņa bezdarbniekus un mazkvalificētas personas darba tirgū. Nodarbinātības līmenis ir samazinājies par vairāk nekā diviem procentpunktiem – no maksimālā rādītāja 70,6 %, kāds pastāvēja pirms krīzes, 2008. gadā, uz 68,5 % 2015. gadā, savukārt bezdarbs ir palielinājies no 6,4 % uz 9,4 %. Nodarbinātības līmenis vecu cilvēku vidū pakāpeniski ir uzlabojies, tomēr vecākām strādājošām personām joprojām pastāv dažas iespējas agri aiziet no darba tirgus, saņemot līdz pensijai pagarinātu bezdarbnieka pabalstu (tā sauktais "bezdarba tunelis"), kas, ja netiks samazināts, varētu ierobežot 2016. gadā apstiprinātās pensiju reformas pozitīvo ietekmi. Ietekme, kāda būs izmaiņām iepriekšējās pensiju reformas "bezdarba tuneļa" parametros, tiks izvērtēta 2019. gadā. Ilgtermiņa bezdarbs laikposmā no 2008. līdz 2014. gadam ievērojami palielinājās – no 1,2 % uz 1,9 % no darbspēka kopsummas, lai gan daudzi no ilgtermiņa bezdarbniekiem eventuāli vairs neietilpst darbspēkā. Jauniešu bezdarbs 2015. gadā palielinājās līdz 22,4 %. Darba tirgus sliktie rezultāti visvairāk ietekmē mazkvalificētas personas. Ja laikā, kad palielinās pieprasījums pēc šādiem pasākumiem, tiktu samazināti aktīva darba tirgus politikai paredzētie budžeta līdzekļi, tas varētu mazināt iepriekš minēto personu grupu iespējas atgriezties darbā. Aktivizācijas ziņā sarežģītā pabalstu sistēma, kurā pastāv dažādu veidu atvieglojumi, var izraisīt ievērojamu neaktivitāti un t. s. zema atalgojuma slazdus. Ņemot vērā aktīva darba tirgus politikas budžeta samazinājumus, īpaši svarīgi ir risināt jautājumu par šiem slazdiem un ieviest pozitīvus stimulus pieņemt darba piedāvājumu, piemēram, uzlabojot iespējas kombinēt darbu un pabalstus. Salīdzinoši liela migrantu un bēgļu skaita ierašanās Somijā 2015. gadā varētu līdzēt kompensēt sabiedrības novecošanas sekas, tomēr vienīgi tad, ja viņi tiek sekmīgi integrēti darba tirgū un izglītības sistēmā. Darba tirgū pastāv prasmju pielāgošanas problēmas, daļēji tādēļ, ka ekonomikā notiek strukturālas izmaiņas, jo jaunas darbvietas tiek radītas citos ģeogrāfiskos apvidos un nozarēs, nevis tajos, kuros darbvietas ir zaudētas. Ir nepieciešami pasākumi, kas Helsinku reģionā palielinātu mājokļu skaitu par pieņemamu cenu, un iedarbīga politika, kas cilvēkiem palīdzētu atjaunināt savas prasmes un atrast darbu.

- (10) Komercedarbības vide Somijā ir tikpat laba vai labāka nekā citās attīstītās ekonomikās. Tomēr konkurences trūkums, it īpaši pakalpojumu nozarēs, kas galvenokārt orientētas uz iekšzemes tirgu, piemēram, mazumtirdzniecībā un transporta pakalpojumos, ietekmē Somijas ekonomikas vispārējo konkurētspēju. Uzņēmumi kā šķēršļus ieiešanai atsevišķos tirgos un to izaugsmei norāda pārmērīgas regulatīvās prasības. Šo pārmērīgo prasību jautājumu ir nepieciešams risināt, lai veicinātu uzņēmējdarbību un ieguldījumus. Mazumtirdzniecības sektorā plānošanas noteikumu reforma paredz lielāku elastību attiecībā uz veikalu lielumu un atrašanās vietu. Starptautiski tirgojamu preču un pakalpojumu sektorā turpinās restrukturizācija, un tas iegūs no jaunu tirgu, preču un pakalpojumu attīstības, it īpaši tādu preču un pakalpojumu, kuriem ir augsta pievienotā vērtība. Strukturālas izmaiņas varētu veicināt politika, kas atbalsta komercsabiedrību darbības paplašināšanu un izvēršanu starptautiskā mērogā un inovācijas. 2015. gada rudenī tika pieņemti tiesību aktu grozījumi, tomēr sagaidāms, ka lielākā daļa no tiem tiks īstenoti tikai laikā no 2016. līdz 2018. gadam. Valdība ir darījusi zināmu, ka tiks īstenotas papildu strukturālās reformas, lai tirgū palielinātu konkurenci.
- (11) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi Somijas ekonomikas politikas visaptverošu analīzi un publicējusi to 2016. gada ziņojumā par valsti. Tā ir arī izvērtējusi stabilitātes programmu un valsts reformu programmu, kā arī pasākumus, kas veikti saistībā ar iepriekšējos gados Somijai adresētiem ieteikumiem. Tā ir ņēmusi vērā ne tikai programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Somijā, bet arī atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jāstiprina ES vispārējā ekonomikas pārvaldība, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot ES līmeņa ieguldījumu. Komisijas ieteikumi saskaņā ar Eiropas pusgadu ir atspoguļoti 1. līdz 3. ieteikumā.
- (12) Ņemot vērā šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi stabilitātes programmu, un tās atzinums ⁵ ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā.
- (13) Ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi valsts reformu programmu un stabilitātes programmu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti turpmāk 2. un 3. ieteikumā,

⁵ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

1. Sasniegt gada fiskālo korekciju vismaz 0,5 % apmērā no IKP virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķi 2016. gadā un 0,6 % 2017. gadā. Jebkādu negaidītu papildu peļņu izlietot, lai paātrinātu vispārējās valdības parāda attiecības samazināšanu. Nodrošināt, ka laikus tiek pieņemta un īstenota administratīvā reforma nolūkā uzlabot sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu izmaksu lietderību.
2. Ievērojot sociālo partneru lomu, nodrošināt, ka darba samaksas noteikšanas sistēma uzlabo vietējās darba samaksas noteikšanas sarunas un novērš neelastību, tādējādi veicinot konkurētspēju un pieeju, kurā lielāka ietekme ir eksporta rūpniecībai. Palielināt stimulus pieņemt darba piedāvājumus un nodrošināt mērķorientētus un pietiekami aktīvus darba tirgus pasākumus, tostarp pasākumus attiecībā uz imigrantu izcelsmes personām. Veikt pasākumus, lai samazinātu reģionālās un prasmju neatbilstības.
3. Turpināt centienus palielināt konkurenci pakalpojumu nozarēs, tostarp mazumtirdzniecībā. Veicināt uzņēmējdarbību un ieguldījumus, tai skaitā samazinot administratīvo un regulējuma slogu, kā arī veicināt izaugsmi ražošanā ar augstu pievienoto vērtību.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*
